

У разі появи нових джерел забруднення періодичність відбору проб ґрунту слід змінити і відповідно перелік пріоритетних показників екологічного стану ґрунтів доповнити.

Відбір проб для контролю показників екологічного стану, що підлягають визначенню у районах проведення бурових робіт потребують постійного контролю у процесі споруджування і використання нафтогазових свердловин [1, 7]. З метою визначення та прогнозування впливу на екологічний показники стану ґрунту, своєчасного виявлення негативних наслідків виробничі підприємства, а також відповідні органи Департамент з питань нафтогазового комплексу, промисловості, екології та природних ресурсів Полтавської ОДА, Полтавська філія ДУ «Інститут охорони ґрунтів України», відповідні наукові заклади повинні здійснювати моніторинг місць утворення, зберігання і видалення відходів. У відповідності до діючих Законів [3, 4, 5] підприємства, що ведуть розвідувальне буріння на нафту та газ повинні організувати діючий контроль за охороною ґрунтів.

Список використаних джерел

1. Агроекологічний моніторинг та паспортизація сільськогосподарських земель // За ред. В.П. Патики, О.Г. Тараріко – К.: Фітосоціоцентр, 2002. –296 с.
  2. Васильев А. Н. Геохимическая зональность ореолов техногенного засоления черноземов на нефтепромыслах / А. Н. Васильев, Н. Е. Журавель, П. В. Ключко // Доп. НАН Украины. – 1999. – № 2. – С. 193–197.
  3. ГОСТ 17.4.4.02 – 84. Охрана природы. Почвы. Методы подбора и подготовки проб для химического, бактериологического, гельминтологического анализа.
  4. ГОСТ 17.4.3.06 – 86. Охрана природы. Почвы. Общие требования к классификации почв по влиянию на них химических загрязняющих веществ.
  5. ГСТУ 41-00 032 626-00-007-97. Галузевий стандарт України. Охорона довкілля. Спорудження розвідувальних і експлуатаційних свердловин на нафту та газ на суші.
  6. Визначник еколого-генетичного статусу й родючості ґрунтів України: Навчальний посібник / М. І. Полупан, В. Б. Соловей, В. І. Кисіль, В. А. Величко. – К.: Колообіг, 2005. – 304 с.
  7. Васильев А. Н. Геохимическая зональность ореолов техногенного засоления черноземов на нефтепромыслах / А. Н. Васильев, Н. Е. Журавель, П. В. Ключко // Доп. НАН Украины. – 1999. – № 2. – С. 193–197.
-

ФОРМУВАННЯ ЯКОСТІ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТИМЕНТУ

**Кузь Є.А.,
здобувач СВО «Магістр»
факультету агротехнологій та екології**

**Науковий керівник –
Баган А.В., кандидат сільськогосподарських наук, доцент**

Сучасне сільськогосподарське виробництво, внутрішній і зовнішній ринок висувають високі вимоги до сукупності ознак і властивостей нових сортів пшениці озимої. Вони повинні відрізнятися високою стабільністю і

продуктивністю, комплексною стійкістю до несприятливих факторів зовнішнього середовища, захворювань і шкідників, відгуком на високі агрофони, пристосованістю до індустріальних механізованих технологій вирощування і високою якістю товарної продукції.

На сьогодні у Державному реєстрі сортів рослин, допущених до застосування в Україні, нараховується біля 200 сортів пшениці. За всіма складовими переважає пшениця м'яка озима. Потенціал вітчизняних сучасних сортів пшениці м'якої озимої знаходиться в межах 8-12 т/га, проте реалізується у виробничих умовах лише близько 40 % [4].

Серед зазначених вимог особливе місце займає якість зерна, оскільки саме вона визначає продовольчу і комерційну цінність нових сортів пшениці озимої і їх конкурентоздатність.

Проблема підвищення технологічних властивостей пшениці озимої м'якої, не зважаючи на отримані останнім часом позитивні результати, залишається актуальною. Підвищення врожайності культури не викликало одночасного поліпшення якості зерна, а в деяких випадках навіть супроводжувалось його погіршенням. Причин, що негативно впливають на якість зерна пшениці багато. Основні з них - це недостатній рівень агротехніки, невдале районування, негативний вплив шкідників і хвороб, метеорологічні фактори [1].

Вихід продукції залежить від крупності зерна і його форми. Маса 1000 зерен, як показник якості, визначає вихід борошна і тісно пов'язана з натурою. Маса 1000 зерен залежить від сорту, а також від умов вирощування і зберігання. Ще одним показником класифікації пшениці, що впливає на вихід борошна, є натура зерна. Показник свідчить про виповненість зерна, співвідношення між найбільш цінними поживними речовинами ендосперму і покривних тканин.

Одним з важливих показників, який характеризує фізичні властивості зерна, є склоподібність – показник, що лежить в основі класифікації товарного зерна в більшості країн-експортерів і являється однією з основних ознак борошномельних властивостей. Склоподібне зерно краще розмелюється і забезпечує підвищений вихід борошна, має кращу структуру борошна [2, 4]. Значний вплив на якість зерна пшениць озимих мають кліматичні умови. Вони значно змінюються за роками і фактично не підвладні регулюванню з боку людини. Багаторічні дослідження вчених різних країн показали, що в залежності від району вирощування значно змінюється хімічний склад зерна. Особливо під впливом кліматичних умов змінюється білковість зерна, вміст і якість клейковини.

Вміст білка - важливий показник якості зерна, з яким пов'язана харчова цінність і основні технологічні характеристики борошна. Розподіл повноцінних білків в зерні пшениці залежить від сортових особливостей. Підвищена білковість зерна формується під впливом генотипу і умов вирощування. Всі високобілкові сорти пшениці озимої потребують достатнього азотного живлення і високого рівня агротехніки.

Однією з найважливіших якісних характеристик зерна пшениці є клейковина – особливий білковий комплекс, що складається в основному з гліадину і глютеніну. Саме кількість і якість клейковини в найбільшій мірі визначають хлібопекарські властивості сорту. З клейковиною пов'язані хлібопекарські властивості борошна, а висока кількість білка і гарна його збалансованість за амінокислотним складом підвищують поживну цінність хліба. Амілолітична активність зерна відіграє важливу роль під час випічки хліба. Водоутримуюча спроможність крохмалю знижується пропорційно активності ферменту. Таким чином, активність α -амілази викликає надмірне розрідження і декстринізацію, у результаті чого м'якушка хліба стає вологою і липкою [1, 3].

Таким чином, проблемі якості зерна пшениці озимої м'якої присвячена значна кількість робіт. Провідна роль у вирішенні цієї проблеми належить селекції. Нові сорти пшениці поряд з високою урожайністю, імунітетом до основних хвороб, стійкістю до несприятливих умов навколишнього середовища повинні мати високий рівень ознак якості зерна.

Список використаних джерел:

1. Баган А. В. Оцінка генофонду сортів озимої м'якої пшениці для селекції на якість зерна / А. В. Баган // Вісник Полтавської ДАА. – 2007. – № 1. – С. 134–136.
  2. Баган А. В. Технологічні показники якості зерна сортів озимої пшениці та їх взаємозв'язок / А. В. Баган // Вісник Полтавської ДАА. – 2007. – № 2. – С. 139–143.
  3. Сидоренко А. В. Нове бачення у вирішенні проблеми підвищення білковості зерна озимих культур / А. В. Сидоренко // Корми і кормовироб-ництво. – 2004. – Вип. 53. – С.93 –99.
  4. Шелепов В. В. Селекція, насінництво та сортознавство пшениці./ В. В. Шелепов, М. М. Гаврилюк, М. П. Чебаков, О. М. Гончар. - Миронівка, 2007. - 405 с.
-

ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ ЖИВЛЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ НАСІННЕВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ

*Литвиненко О.,
студент магістерського курсу денної форми навчання
факультету агротехнологій та екології*

*Науковий керівник –
Баташова М.Є., кандидат біологічних наук, доцент*

Лівобережний лісостеп України, що є основним виробником продовольчого зерна озимої пшениці, характеризується континентальним кліматом частіше з суворими зимами, затримкою настання весни, літніми засухами і в цілому крайньою нестабільністю погодних умов у різні роки. Тому виробництво зерна озимої пшениці у великій мірі варіює по роках, а в окремі роки його виробництво скорочується у декілька разів, в основному, через слабку зимостійкість більшості районованих сортів та їх недостатню стійкість до інших абіотичних і біотичних чинників середовища. Зокрема на Полтавщині вирощується цілий ряд сортів селекції різних селекційних установ, багато з